

Nieuws in de klas

Het educatieplatform van NDP Nieuwsmedia

Lesvoorbereiding Roadshow Persvrijheid

Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting

Inhoudsopgave

Toelichting docent	3
Functies van nieuws (les 1 – onderwerp 1)	9
Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting (les 1 – onderwerp 2)	14
Grenzen aan persvrijheid en vrijheid van meningsuiting (les 2 – onderwerp 3)	17

Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting

Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting is een uitgave van Stichting Nieuws in de klas. De opdrachten zijn bestemd voor scholieren in het voortgezet onderwijs.

© Mei 2015 Stichting Nieuws in de klas

Postbus 12040

1100 AA Amsterdam

Telefoon: 020 430 91 90

E-mail: info@nieuwsindeklas.nl

Internet: www.nieuwsindeklas.nl

In samenwerking met: Senay Ozdemir, NVJ, het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Eindredactie: Nieuws in de klas

Samenstelling: Geertje van der Pas

Het kopiëren van delen ten behoeve van het gebruik door leerlingen is onbeperkt toegestaan. Het kopiëren van enig onderdeel ten behoeve van elk ander gebruik is alleen toegestaan na schriftelijk verkregen toestemming van de uitgever.

Toelichting docent

De vrijheid van meningsuiting is een onderwerp waar de afgelopen tijd veel over gesproken en gediscussieerd wordt. Iedereen heeft er wel een mening over. U herinnert zich vast de aanslag op de makers van Charlie Hebdo, de cartoons van Gregorius Nekshot of de uitspraken van Geert Wilders. Denken nieuwsredacties en journalisten tegenwoordig langer na over het wel of niet publiceren van omstreden onderwerpen? Wordt de vrijheid van meningsuiting beknot?

Vrijheid is een belangrijke waarde in Nederland. Onafhankelijke en pluriforme nieuwsmedia zijn essentieel voor een goed functionerende democratie. In deze uitgave maken leerlingen kennis met verschillende aspecten van vrijheid, zoals die in (online) kranten, op nieuwssites en in radio- en televisieuitzendingen aan de orde komen. Vrijheid vereist ook verantwoordelijkheid. Als je alles mag zeggen, betekent dat dan ook dat je alles moet zeggen? Een lastige vraag waar leerlingen na deze lessen beter een eigen, onderbouwd, antwoord op kunnen geven.

Korte achtergrondinformatie

Het recht op persvrijheid is een Nederlands grondrecht en staat binnen de wet Vrijheid van meningsuiting onder artikel 7:

Niemand heeft voorafgaand verlov nodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.

Of in begrijpelijk Nederlands: In Nederland mag je zeggen en schrijven wat je denkt zonder daar eerst toestemming voor te vragen.

Er is wel een 'maar'. Een journalist kan niet ongeoorloofd alles publiceren wat hij wil. Na publicatie kan bepaald worden dat de journalist zich niet aan de wet heeft gehouden. Een journalist kan zich schuldig maken aan opruiing, smaad, belediging, laster, schenden van staatsgeheimen, aanzetten tot discriminatie, aantasting van de privacy, majesteitsschennis, onbevoegd afluisteren van telefoons, zich uitgeven voor een opsporingsambtenaar of diefstal (strafrechtelijk principe). De grens tussen het verbod en het vrijheidsbeginsel is lastig te bepalen. Vandaar dat er veel discussie over is.

Deze lessen gaan niet alleen in op de situatie in Nederland. Want in een aantal landen van de wereld is de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid minder vanzelfsprekend: het plaatsen van een bericht op Facebook of Twitter of een filmpje op YouTube is niet zonder risico. Regeringen van die landen zijn niet gediend van de vrijheid van meningsuiting die door de aanwezigheid van sociale netwerken juist zo makkelijk is geworden.

In sommige landen zijn nieuwsprogramma's niet vrij om het nieuws te brengen dat zij willen. Een ambtenaar van de regering moet het nieuwsitem of de reportage eerst zien en goedkeuren. Het belangrijkste criterium is dat de regering niet negatief wordt afgeschilderd. Naast directe censuur kan er ook sprake zijn van zelfcensuur. Journalisten houden dan al vooraf rekening met de gevolgen van een publicatie. Van onafhankelijke en pluriforme journalistiek is dan geen sprake meer. De persvrijheid is in deze landen in het geding. Daarnaast kan het zijn dat regeringen juist via nieuwsprogramma's hun standpunten laten verwoorden. Zo wordt het nieuws als propagandamiddel van de overheid ingezet.

Roadshow Persvrijheid

Nieuws in de klas heeft in samenwerking met SEN Producties, de NVJ, het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid deze lesbrief gemaakt. De lesbrief bevat opdrachten die leerlingen voorbereiden op de *Roadshow Persvrijheid* een journalistiek initiatief over nieuws, persvrijheid en vrijheid van meningsuiting waarbij journalisten, opiniemakers, uitgevers, chef- en hoofdredacteuren – kortom, beslissers achter de schermen van nieuwsmedia – in gesprek gaan met scholieren van het voortgezet onderwijs.

De lesbrief is ook los van de *Roadshow* te gebruiken bij het vak Nederlands en bij Maatschappijleer. Het sluit aan bij eindtermen gericht op lees- en schrijfvaardigheid en kan als vervanging of aanvulling dienen bij het thema Media en Rechtstaat in maatschappijleermethodes.

Op de werkbladen is telkens een aparte opdracht opgenomen als voorbereiding op de *Roadshow Persvrijheid*.

Niveau

De opdrachten zijn bedoeld voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Er is een categorie verdiepvragen opgenomen. Nieuws in de klas laat het verder aan de docent om in te schatten welke opdrachten geschikt zijn voor zijn leerlingen.

Leerdoelen

- De leerling kan de relatie uitleggen tussen nieuws, vrijheid van meningsuiting en persvrijheid.
- De leerling kan aan de hand van concrete voorbeelden uitleggen dat vrijheden op verschillende manieren geïnterpreteerd en gewaardeerd kunnen worden.
- De leerling kan zijn eigen mening formuleren en beschrijven in een betoog over de grens van de vrijheid van meningsuiting.

Voorbereiding

De vrijheid van meningsuiting roept veel reacties op, zeker ook bij leerlingen. Bereid u goed voor op deze lessen. Stel vooraf de gespreksregels vast en zorg dat deze tijdens de lessen zichtbaar zijn voor de leerlingen. Eén manier om gesprekken te voeren is in de vorm van het Socratisch gesprek, waarbij door de docent voornamelijk vragen wordt gesteld. Zie voor meer informatie <http://www.lerenfilosoferen.nl/onze-diensten/socratisch-gesprek>.

Begrippen

Bron = daar waar iemand informatie vandaan haalt.

Censuur = het beoordelen of beletten van uitingen door de overheid (of een andere partij).

Democratie = het volk heeft de macht. In Nederland is er een indirecte democratie, want het volk kiest periodiek volksvertegenwoordigers.

Nieuws¹ = Nieuws is wat men nog niet wist voordat het nieuws er was. Het is het verslag van wat er gebeurde, of de aankondiging van wat staat te gebeuren. Wat nieuws is, wordt bepaald door actualiteit, nabijheid, controversie, bekendheid, uitzonderlijkheid en impact. Onder nieuws wordt meer verstaan dan feitelijke verslagen. Een journalist brengt ook achtergronden, analyses en meningen bij het primaire nieuws.

Nieuws waarde = criteria die journalisten gebruiken om te bepalen of men bepaalde items al dan niet in het nieuws gaat opnemen.

Persvrijheid = vrijheid om gevoelens en gedachten openbaar te maken. Een democratische samenleving kan alleen goed functioneren als de persvrijheid – als een van de voornaamste voorwaarden – goed geregeld is.

Pluriformiteit (van de journalistiek) = een veelvormig aanbod van (nieuws)media. Binnen een pluriform medialandschap wordt het nieuws belicht vanuit verschillende invalshoeken en perspectieven. Pluriformiteit is van belang voor de diversiteit, onafhankelijkheid en de kwaliteit van journalistiek.

Vrije nieuwsgaring = het recht voor journalisten (en burgers) om nieuws en informatie te verzamelen zonder beperkingen en inmenging van de overheid.

Vrijheid van meningsuiting = vrijheid om meningen en ideeën te uiten zonder controle vooraf. Maar de rechter kan je achteraf wel straffen, als je iets zegt of schrijft dat niet mag volgens de wet – bijvoorbeeld discrimineren of oproepen tot geweld.

Zelfcensuur = zichzelf beperken bij het doorgeven van bepaalde inhoud om de lezers te ontzien of om moeilijkheden te voorkomen.

Lesduur

Leerlingen zijn twee of drie lessen met de opdrachten op de werkbladen bezig. Dit hangt af van het niveau van de klas en dit kan het beste door u ingeschat worden. Op de werkbladen is er per onderwerp ook een huiswerkopdracht en een verdiepingsvraag opgenomen, zodat u kunt differentiëren per leerling. Er komen in totaal drie onderwerpen aan de orde:

Les 1:

- Functies van nieuws
- Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting

¹ Definitie overgenomen uit de Code voor de Journalistiek:

<https://www.nvj.nl/wat-wij-doen/dossiers/ethiek/code-voor-de-journalistiek>

Les 2:

- Grenzen aan persvrijheid en vrijheid van meningsuiting

Gebruik het nieuws

Met de Nieuwsservice van [Nieuws in de klas](#) vraagt u kosteloos dag- en weekbladen aan, waarmee u met uw leerlingen de actualiteit kunt bespreken. Kies als ingangsdatum de week waarin u begint met de eerste les. Doorloop daarvoor onderstaande stappen.

Aanvragen dag- en weekbladen

1. Ga naar [Bestel Direct](#)
2. Kies voor de Nieuwsservice voor leerlingen:
 - de leerlingen ontvangen thuis een krant naar keuze. U ontvangt van elke titel een reserve-exemplaar op school
3. Maak een account aan
4. Keuze nieuwstitels: geef aan welke dag- en weekbladen de leerlingen waar en wanneer willen ontvangen
5. Bevestig uw bestelling

Extra opdrachten Nederlands

Mocht u deze lessen gebruiken bij het vak Nederlands en mogelijk niet meedoen aan de *Roadshow Persvrijheid* dan vindt u hier aantal extra opdrachten om naast de werkbladen te gebruiken.

1. Laat leerlingen een betoog schrijven over een onderwerp rondom persvrijheid.
2. Laat leerlingen een (digitale) presentatie geven over een onderwerp rondom persvrijheid.
3. Laat leerlingen een debat voor (een deel van) de school organiseren. Op de speciale [Scholensite](#) van het Nederlands Debatinstituut vindt u voorwaarden waaraan een debat moet voldoen.

Dit zijn mogelijke stellingen:

- Een journalist mag zijn bronnen altijd geheim houden.
- Provocerende beelden in de media moeten verboden worden.
- Vrijheid van meningsuiting is belangrijker dan het respecteren van religie.
- Criminelen hebben recht op privacy

Geef uw leerlingen de volgende tips mee voor het organiseren van het debat:

- Wijs vooraf aan wie voor- en wie tegenstanders van de stellingen zijn. Iedereen wordt dus uitgedaagd om een mening overtuigend te brengen, ook als is hij of zij het daar persoonlijk niet per se mee eens.
- Deelnemers aan het debat hebben als doel niet elkaar, maar het publiek te overtuigen. Dit doen ze door relevante argumenten zo helder en overtuigend mogelijk te presenteren.
- Hanteer vaste spreektijden.
- Je reageert wanneer je de gelegenheid krijgt.

Antwoordsuggesties

Les 1 – onderwerp 1

1. Eigen antwoord. Tip: om de voorkennis te activeren over het onderwerp, start met een woordweb rondom 'nieuws' of 'journalist'
- 2 a. Feiten – objectief; meningen - subjectief
b. Vul de volgende woorden in.
Een journalist hoort *objectief* te zijn. Dat betekent dat zijn nieuwsitem gebaseerd is op *feiten*.
Maar bestaat het dat een journalist zijn *mening* tijdens het schrijven vergeet?
c+d. Eigen antwoord
3. Eigen antwoord
- 4 a+b. Eigen antwoord
c. Eigen antwoord. Pluriforme journalistiek zorgt voor diversiteit in duidingen en meningen, zodat iedereen zijn eigen mening kan terugvinden.
d. Eigen antwoord

Les 1 – onderwerp 2

- 1 a-b-c. Eigen antwoord
b. Suggestie: Iedere mening doet er toe, iedereen mag zeggen en denken wat hij wil, iedereen krijgt alle informatie (geen censuur)
c. Suggestie: dat je ook dingen hoort die je niet wilt weten, dat onsmakelijke boodschappen ook kenbaar worden gemaakt, dat mensen andere mensen beledigen.
- 2 a+b. Eigen antwoord
- 3 a. Artikel 19
1. Een ieder heeft het recht zonder inmenging een mening te koesteren.
2. Een ieder heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te garen, te ontvangen en door te geven, ongeacht grenzen, hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn keuze.
3. Aan de uitoefening van de in het tweede lid van dit artikel bedoelde rechten zijn bijzondere plichten en verantwoordelijkheden verbonden. Deze kan derhalve aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen beperkingen die bij de wet worden voorzien en nodig zijn:
a. in het belang van de rechten of de goede naam van anderen;
b. in het belang van de nationale veiligheid of ter bescherming van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.
c. Doel van de Dag van de Persvrijheid (3 mei) is om de beginselen van de persvrijheid meer onder de aandacht te brengen en deze wereldwijd te bevorderen.

Les 2

- 1 a-b-c. Eigen antwoord
- 2 a. Eigen antwoord
b. In Nederland is het niet strafbaar. Eigen antwoord.
- 3 a-b-c. Eigen antwoord
4. Suggestie: te schokkend, te provocerend, onsmakelijk
5. Eigen discussie

Functies van nieuws (les 1 – onderwerp 1)

1. Nieuws

a. Hoe weet jij wat het nieuws vandaag is? Waar haal je dat vandaan?

- papieren krant
- digitale versie van de krant
- nieuwssites
- nieuwsapps
- radio
- televisie
- buitenlandse nieuwssites (CNN, BBC, etc)
- social media (Twitter, Facebook, etc)
- andere bron, namelijk.....
- ik hou het nieuws niet bij

b. Welke omschrijving van nieuws vind jij het meest passend? Licht je keuze toe.

- informatie die wij via de massamedia vernemen
- de wijze waarop journalisten gebeurtenissen en berichten uit de samenleving weergeven
- een gebeurtenis die aan een aantal journalistieke criteria moet voldoen

Leg uit

.....

.....

.....

2. Betrouwbaar

a. Een belangrijke taak van journalisten is om de feiten achter een gebeurtenis te achterhalen. Ze gebruiken daarvoor verschillende bronnen. Ze zoeken bijvoorbeeld op internet, in archieven en ze spreken mensen. Daarnaast zal de journalist vaak ook een mening over de gebeurtenis hebben. Het is belangrijk om het verschil tussen meningen en feiten goed te beoordelen.

Voorbeeld van een feit: Er zijn 746.000 werklozen in Nederland.

Voorbeeld van een mening: De werkloosheid is in Nederland schrikbarend hoog.

a. Feiten en meningen hangen nauw samen met de begrippen objectief en subjectief. Koppel de begrippen aan elkaar.

..... -

..... -

b. Vul drie van de vier volgende woorden in.
mening - objectief – subjectief – feiten :

Een journalist hoort te zijn. Dat betekent dat zijn nieuwsitem gebaseerd is op
..... Maar bestaat het dat een journalist zijn tijdens het schrijven
vergeet?

c. Wat zou jij als antwoord op de vraag geven die bij c. wordt gesteld? Licht je antwoord toe.

.....
.....

d. Zoek in de nieuwsmedia twee koppen/titels die duidelijk een feit laten zien en twee die
de mening van de journalist verwoorden.

Feiten:

1.Bronvermelding:

2.Bronvermelding:

Meningen:

1.Bronvermelding:

2.Bronvermelding:

3. Functies van nieuwsmedia in een democratie

De journalistiek en (nieuws)media hebben een belangrijke functie in een democratie en de maatschappij. De journalistiek onderzoekt en legt actuele gebeurtenissen uit aan een breed publiek.

Naast meer algemene functies van media zoals recreatieve, sociale en de commerciële functie hebben nieuws en journalistiek specifieke functies binnen een democratie.

Er zijn verschillende functies van het nieuws in een democratie te onderscheiden:

- **Agenderen:** de media zetten onderwerpen op de maatschappelijke agenda;
- **Controleren:** de media controleren of de overheid en politiek zich houdt aan de gemaakte afspraken (ook wel waakhondfunctie);
- **Informerend:** de media informeren over maatschappelijke ontwikkelingen en bieden daar achtergronden bij;
- **Platform voor discussie en opinie:** de media bieden zowel politici als niet-politici de mogelijkheid hun mening onder de aandacht te brengen;
- **Commentaar op ontwikkelingen:** de media duiden de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen voor de lezer.

Kies één functie uit en ga in nieuwsbronnen op zoek naar een voorbeeld van die functie.

Werk in tweetallen. Je hebt 15 minuten de tijd. Schrijf de titel van het bericht op en beargumenteer waarom het die functie vervult.

Als je voorbeelden van andere functies tegen komt, bewaar die voor de huiswerkopdracht.

- Functie

.....
.....

- Titel:

.....

- Bronvermelding:

.....

- Leg uit:

.....

.....

.....

.....

4. Pluriformiteit

Nieuws is pluriform: nieuwsmedia en journalisten berichten vanuit verschillende invalshoeken en bieden ruimte voor uiteenlopende opvattingen. Elk medium kent zijn eigen kleur in de verslaggeving van het nieuws.

a. Zoek een nieuwsonderwerp en vergelijk de koppen en berichten over dit onderwerp in de verschillende nieuwsmedia. Wat zijn de verschillen en de overeenkomsten? Wat valt je op?

Nieuwsonderwerp:

.....

Gebruikte nieuwsbronnen:

.....

Verskil:

.....

.....

Overeenkomst:

.....

.....

c. In de Code voor de Journalistiek² van de Nederlandse Vereniging van Journalisten is de volgende zin opgenomen: "Een betrouwbare en pluriforme journalistiek is van het grootste belang voor de democratische samenleving, die niet goed kan functioneren zonder geïnformeerde burgers en een vrije uitwisseling van ideeën."

Leg deze zin in eigen woorden uit. Waarom is pluriforme journalistiek in Nederland belangrijk?

.....

.....

.....

.....

.....

² Code voor de Journalistiek: zie <https://www.nvj.nl/wat-wij-doen/dossiers/ethiek/code-voor-de-journalistiek>

HUISWERKOPDRACHT

In de les ben je al op zoek geweest naar één functie die het nieuws kan hebben. Zoek thuis, met je medeleerling, ook voorbeelden van de andere vier functies van nieuws. Schrijf de functie en de titel op. Schrijf een toelichting waarom dit nieuws deze functie vervult. Maak een collage van de titels (en de artikelen) en presenteer dit aan de klas.

VERDIEPINGSVRAGEN

Loesje

[Loesje-poster: http://www.loesje.nl/wp-content/uploads/2013/11/NL0704_1.pdf

Heeft u na het nieuws ook altijd meer vragen dan antwoorden]

Wat wil Loesje met deze uitspraak duidelijk maken over het nieuws? Discussieer in een groepje over deze uitspraak. Met welke functie van het nieuws heeft deze uitspraak te maken? Presenteer jullie antwoord aan de klas.

VOORBEREIDING ROADSHOW

Binnenkort komt er een journalist, hoofdredacteur of opiniemaker bij jullie in de klas. In de Code voor de Journalistiek (<https://www.nvj.nl/wat-wij-doen/dossiers/ethiek/code-voor-de-journalistiek>) staat het volgende:

Een betrouwbare en pluriforme journalistiek is van het grootste belang voor de democratische samenleving, die niet goed kan functioneren zonder geïnformeerde burgers en een vrije uitwisseling van ideeën. In die open samenleving komt de journalist het recht op vrije nieuwsgaring toe, én de verantwoordelijkheid het nieuws waarheidsgetrouw, onafhankelijk, fair en met open vizier te brengen.

Bedenk drie vragen die je aan de journalist kunt stellen over bovenstaand citaat.

Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting (les 1 – onderwerp 2)

1. Persvrijheid

De grondwet geeft aan dat er in Nederland persvrijheid is. In artikel 7 staat:

[kader/vormgeving] Niemand heeft voorafgaand verlof nodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet [einde]

Of in begrijpelijk Nederlands: In Nederland mag je zeggen en schrijven wat je denkt zonder daar eerst toestemming voor te vragen.

De overheid bemoeit zich dus niet vooraf met wat er in kranten, tijdschriften en boeken geschreven wordt.

a. Wat zijn de voordelen van persvrijheid?

.....

.....

.....

.....

b. Wat zijn de nadelen van persvrijheid?

.....

.....

.....

.....

c. Wat vind je van dit artikel in de grondwet? Licht je antwoord toe.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Vrijheid van meningsuiting

De vrijheid van meningsuiting is de vrijheid om meningen en ideeën te uiten. Dat mogen ook smakeloze of obscene zaken zijn. Wat niet mag is belediging, opruiing, laster en smaad. Aanzetten tot haat, belediging van gezagsdragers en het verspreiden van leugens zijn wettelijk verboden.

a. Zoek een nieuwsitem waarvan sommige mensen het **niet** fijn vinden dat het in het nieuws is verschenen.

Beschrijf kort waar het artikel over gaat.

.....

.....

.....

Bronvermelding:

b. Waarom zouden ze daar niet blij mee zijn?

.....

.....

.....

3. Internationaal

Het recht op vrije meningsuiting is internationaal vastgelegd in:

- Artikel 19 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR, gebaseerd op de Universele Verklaring Rechten van de Mens)
- Artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM)
- Artikel 11 van het EU-Grondrechtenhandvest.

a. Zoek op internet op hoe dit recht is opgenomen in de Universele Verklaring Rechten van de Mens en schrijf het in eigen woorden op.

.....

.....

.....

.....

b. De Verenigde Naties hebben, naast het opnemen van het recht op vrije meningsuiting in de IVBPR, in 1993 besloten om 3 mei uit te roepen tot Internationale Dag van de Persvrijheid.

Omschrijf wat het doel van deze dag is.

.....

.....

.....

HUISWERKOPDRACHT

Zoek in het nieuws wat er over Charlie Hebdo of een ander actueel onderwerp is geschreven in relatie tot de vrijheid van meningsuiting. Maak een verzameling van de koppen/titels die zijn verschenen bij de berichten. Bespreek en analyseer de collage in de les. Zeggen deze titels iets over het standpunt van de kranten of nieuwssites?

VERDIEPINGSVRAAG

a. Bekijk de video van Schooltv waarin Rob Wijnberg filosofeert over de vrijheid van meningsuiting:

<http://www.schooltv.nl/video/vrijheid-van-meningsuiting-mag-je-zomaar-alles-zeggen/>

Schrijf een korte samenvatting met punten die het meest belangrijk zijn voor jou uit het betoog van Rob Wijnberg.

b. Schrijf een onderzoeksverslag van 400 woorden over de bevindingen van de verzameling van de huiswerkopdracht.

VOORBEREIDING ROADSHOW

Bedenk drie vragen die je aan de journalist kunt stellen over de kwestie rond Charlie Hebdo of een ander actueel onderwerp. Betrek daarbij de begrippen persvrijheid en vrijheid van meningsuiting.

Grenzen aan persvrijheid en vrijheid van meningsuiting (les 2 – onderwerp 3)

1. Overschrijding van de grens

a. Zoek in nieuwsmedia een onderwerp waarin gediscussieerd wordt of een uitspraak of mening van iemand wel of niet onder de vrijheid van meningsuiting valt. Misschien weet je ook nog een voorbeeld uit het verleden. Dat mag ook.

In welke nieuwsmedia heb je het voorbeeld gevonden?

.....

Wat was de uitspraak/mening?

.....

.....

b. Haal één argument uit het artikel waarin uitgelegd wordt dat deze uitspraak niet meer onder de vrijheid van meningsuiting valt en dus de grens overschrijdt. En één argument waarom dat niet zo is.

Overschrijding van de grens, want:

.....

.....

.....

Grens wordt niet overschreden, want:

.....

.....

.....

c. Er zijn verschillende mensen die de grens van de vrijheid van meningsuiting bewust opzoeken, zoals cabaretiers, columnisten of cartoonisten. Waarom zoeken deze mensen de grens juist op?

.....

.....

2. Strafbaar

Kan een journalist niet ongeoorloofd alles publiceren wat hij wil? Wie zich bijvoorbeeld schuldig maakt aan beledigende berichtgeving (smaad) of discriminatie is strafbaar. Of een bericht strafbaar is, wordt achteraf door de rechter bepaald als iemand een rechtszaak aanspant.

a. Zoek een voorbeeld in binnen- of buitenland waarin een journalist is veroordeeld voor smaad. Noteer de naam en het onderwerp.

Naam:

Onderwerp:

.....

In veel landen is het ontkennen van de Holocaust (de massavernietiging van de joden in de Tweede Wereldoorlog) strafbaar.

b. Hoe zit dat in Nederland?

.....

.....

c. Ben je het daarmee eens of niet? Licht je antwoord toe.

.....

.....

.....

3. Censuur

In sommige landen bemoeit de overheid zich met de inhoud van kranten, televisie, radio en websites. Als bepaalde ongewenste informatie wordt geblokkeerd dan heet dat censuur. Vaak weten mensen in dergelijke landen wel dat er censuur is, maar niet wat er precies gecensureerd is.

Maar ook in Nederland is er soms sprake van censuur. Of niet?

a. Op een school in Nederland hing een poster van een zoenende moslim met een cartoonist van Charlie Hebdo. Lees [hier het artikel dat in de Telegraaf](#) verscheen. De directie besloot deze poster te verwijderen. Is dat dan censuur? Licht je antwoord toe.

.....

.....

.....

.....

Waarom zou de directie deze poster hebben verwijderd?

.....

.....

.....

4. Streep als een dictator

Stel je voor dat je de dictator bent in een land naar keuze. Je wilt niet dat alle meningen in de nieuwsmedia verschijnen. Je past censuur toe. Neem de krant van vandaag en schrap vijf artikelen waarvan jij vindt dat ze niet in 'jouw' krant thuis horen. Zet een streep door deze artikelen en leg uit waarom deze niet in jouw krant thuis horen.

.....

.....

.....

5. Zelfcensuur

Naast censuur door bijvoorbeeld de overheid kunnen ook redacties van kranten of nieuwsuitzendingen aan zelfcensuur doen. Niet alles wordt in de krant gezet of uitgezonden op televisie of internet. Bijvoorbeeld omdat het niet interessant is voor de lezers. Of als iets onzin is. Dat is het normale redactiewerk. Maar als iets niet wordt geplaatst omdat de schrijver/maker moeilijkheden verwacht met bijvoorbeeld overheden, criminelen of adverteerders, dan heet het zelfcensuur. Ook kan een redactie besluiten een bericht niet te plaatsen om het onderwerp of de lezers te beschermen of omdat de redactie zelf de inhoud niet smaakvol vindt. Ook daarvan kun je zeggen dat het zelfcensuur is. Een actueel voorbeeld van zelfcensuur is het niet tonen van onthoofdingsvideo's van IS. Welke argumenten zal een redactie hebben om dit niet te tonen?

.....

.....

.....

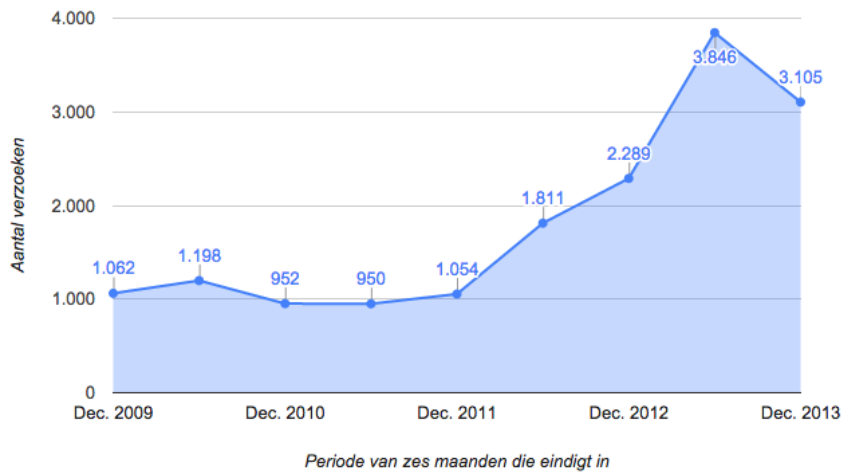
5. Discussieer in groepjes van vier over de volgende stellingen en breng daarna verslag uit aan de hele klas over jullie meningen:

- I. Vrijheid van meningsuiting betekent ook dat je mensen mag beledigen.
- II. Vrijheid van meningsuiting betekent ook dat je mag discrimineren.
- III. Vrijheid van meningsuiting geldt overal en voor iedereen.

HUISWERKOPDRACHT

a. Google ontvangt regelmatig verzoeken van overheden of van rechtbanken om informatie te verwijderen van hun server.

Totaal aantal verwijderingsverzoeken dat we per jaar hebben ontvangen sinds 2009.

Bron: Google transparency report

<https://www.google.com/transparencyreport/removals/government/>

Wat lees je in deze grafiek over Google en censuur?

.....

.....

.....

b. Bekijk op de website van [Google Transparency-report](https://www.google.com/transparencyreport/removals/government/) de verzoeken van overheden om informatie te verwijderen.

Beschrijf kort het verzoek dat jou opgevallen is en waarom.

.....

.....

.....

VERDIEPINGSVRAAG

Van de wereldbevolking leeft 84% in een land waar de vrijheid van meningsuiting, en daarmee de vrije pers, aan banden is gelegd³. Wie zich durft uit te spreken, riskeert bedreigingen, celstraf, marteling of zelfs de doodstraf. Dat weerhoudt journalisten wereldwijd niet om mensen in de moeilijkste omstandigheden van eerlijke informatie te voorzien. Soms tot hun dood toe.

a. Waarom zouden journalisten zover gaan dat zelfs hun eigen leven gevaar loopt?

.....

.....

.....

b. Elk jaar publiceert het Comité ter Bescherming van Journalisten het aantal vermoorde journalisten. Zoek het meest recente cijfer op en in welk land dit aantal het hoogst was.

.....

c. Free Press Unlimited is in Nederland een organisatie die zich met vrijheid van meningsuiting en persvrijheid wereldwijd bezig houdt. Omschrijf in je eigen woorden wat het doel van Free Press Unlimited is.

.....

.....

.....

VOORBEREIDING ROADSHOW

Bedenk een situatie, een nieuwsfeit, om voor te leggen aan de journalist waarin hij moet kiezen om wel of niet zelfcensuur toe te passen. Vraag hem om zijn keuze te beargumenteren. Is hij wel eens bang geweest om iets te schrijven/publiceren?

³ Onderzoek van Free Press unlimited 2014 (Engelstalig):

https://www.freepressunlimited.org/files/fotp_2014_booklet_final_4.17.14_1.pdf